

ANALIZA PRVIH ISKUSTAVA U IMPLEMENTACIJI FSC™ STANDARDIZACIJE U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU

ANALYSIS OF THE FIRST EXPERIENCES IN THE IMPLEMENTATION OF FSC™ STANDARDIZATION IN THE ZENICA-DOBOJ CANTON

**Kenan Zahirović¹,
Merisa Osmanović¹,
Emir Đulić²**

¹ JP “ŠPD ZDK” d.o.o.
Zavidovići
² Mašinski fakultet
Univerziteta u Zenici

Ključne riječi:
FSC™ standardizacija,
šumarstvo, drvna industrija

Keywords:
FSC™ standardization,
forestry, wood industry

Paper received:
28.05.2020.

Paper accepted:
30.06.2020.

1. UVOD

Šume pružaju mnogostruke ekološke, ekonomske i socijalne koristi, kao što su drveni i nedrvni šumski proizvodi i ekološke funkcije, neophodne za opstanak čovječanstva. Moderni pristup upravljanju šumama, uz korištenje resursa koje nam pružaju, podrazumijeva i očuvanje njihove bioraznolikosti, te očuvanje stabilnosti funkcija šumskih ekosistema.

Zbog sve veće potražnje za drvetom i drvnim proizvodima na globalnom nivou ilegalna sječa predstavlja značajnu prijetnju, jer doprinosi procesu nestanka i degradacije šuma. Time se ugrožava bioraznolikost i narušava održivo korištenje šuma, uključujući i opstanak poslovnih subjekata koji poštuju odgovarajuće zakonske propise [1]. Te činjenice jačaju društvenu svijest za racionalnijim korištenjem prirodnih bogatstava [2].

Drvna industrija je za Bosnu i Hercegovinu (BiH) od posebnog strateškog značaja. Drvna

Pregledni rad

REZIME

U radu su navedena prva iskustva u implementaciji FSC standarda na području Zeničko-dobojskog kantona. Prikazan je broj korektivnih radnji kroz sve intervale provođenja FSC standardizacije šuma od 2013. do 2019. godine. Najveći broj neusklađenosti sa FSC standardom se odnosio na princip 4. – Odnosi sa zajednicom i prava radnika.

Review article

SUMMARY

The paper presented the first experiences in the implementation of FSC standards in the area of Zenica-Doboj Canton. The number of corrective actions through all intervals of implementation of FSC forest standardization from 2013 to 2019 is shown. The largest number of non-compliance with the FSC standards referred to Principle 4 - Community relations and workers' rights.

1. INTRODUCTION

Forests provide multiple ecological, economic and social benefits, such as wood and non-wood forest products and ecological functions, necessary for the survival of mankind. The modern approach to forest management, with the use of the resources they provide us, implies the preservation of their biodiversity, and the preservation of the stability of the functions of forest ecosystems.

Due to the growing demand for wood and wood products globally, illegal logging poses a significant threat as it contributes to the process of forest disappearance and degradation. This threatens biodiversity and disrupts the sustainable use of forests, including the survival of business entities that comply with relevant legislation [1]. These facts strengthen the social awareness for a more rational use of natural resources [2].

For Bosnia and Herzegovina (BiH), the wood industry is of special strategic importance. The wood industry is the only industry in BiH where exports exceed imports. This branch is very promising and employs a large number of people

industrija je jedina privredna grana u BiH gdje je izvoz veći od uvoza. Ova grana je vrlo perspektivna i zapošljava veliki broj ljudi u BiH [3]. Kao posljedica ilegalnih radnji u šumama javljaju se politički podržani globalni koncepti koji osiguravaju zaštitu okoliša, a jedan od najpoznatijih, koji se odnosi na šume, jest koncept održivoga korištenja šuma (engl. *Sustainable Forest Management – SFM*) [2]. Pod FSC (*Forest Stewardship Council*) standardizacijom korištenja šumskih resursa podrazumijeva se procedura u kojoj neovisna institucija za certificiranje izdaje preduzeću šumarstva pisanu potvrdu (certifikat) da su načini korištenja šuma na određenom području usklađeni s unaprijed definiranim, međunarodno priznatim standardima.

Certificiranje u šumarstvu nije samo tržišni instrument već i sredstvo za promicanje ekološki odgovornoga, društveno korisnoga i ekonomski održivoga korištenja šuma, očuvanje bioraznolikosti i transparentnosti [1, 4].

Postupak certifikacije započinje nakon što se vlasnik odnosno korisnik šuma obrati osposobljenom i ovlaštenom certifikatoru radi ostvarivanja prava na potvrdu, kojom će kupcu dokazati da proizvodi potječu iz održivo gazdovanih šuma. Ako proces rada zadovoljava standarde FSC-a, vlasniku odnosno korisniku šuma se izdaje certifikat koji potvrđuje da se prilikom korištenja šuma vodi računa kako o ekološkim, tako i o sociološkim i ekonomskim principima [2, 5].

2. O ŠUMAMA NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

U maju 2002. godine Parlament Federacije BiH je donio Zakon o šumama kojim se šumarstvo odvaja od prerade drveta, te u Zeničko-dobojskom kantonu dolazi do formiranja današnjeg JP „Šumsko-privredno društvo ZDK“ d.o.o. Zavidovići, u čiji sastav ulaze sva preduzeća odnosno dijelovi preduzeća koji su se bavili gazdovanjem šumama i šumskim zemljištem na teritoriji Zeničko-dobojskog kantona. JP ŠPD ZDK d.o.o. Zavidovići je Društvo u vlasništvu države sa sjedištem u Zavidovićima sa deset poslovnih jedinica, čija su sjedišta u općinama: Olovo, Vareš, Visoko, Kakanj, Zenica, Žepče, Zavidovići, Maglaj i Tešanj, a deseta poslovna jedinica je park prirode

in BiH [3]. As a consequence of illegal actions in forests, politically supported global concepts are emerging that provide environmental protection, and one of the most well-known related to forests is the concept of sustainable forest management (SFM) [2]. FSC (*Forest Stewardship Council*) standardization of the use of forest resources means a procedure in which an independent certification institution issues a written certificate to a forestry company that the performance of forest use in a particular forest area is in line with predefined, internationally recognized standards.

Certification in forestry is not only a market instrument but also a means to promote environmentally responsible, socially useful and economically sustainable use of forests, conservation of biodiversity and transparency [1, 4].

The certification process begins after the owner or user of the forest contacts a qualified and authorized certifier in order to exercise the right to a certificate which will prove to the buyer that products originate from sustainably managed forests. If the work process meets the standards of the FSC, the owner or user of the forest is issued a certificate confirming that the use of forests takes into account both environmental and sociological and economic principles [2, 5].

2. ABOUT FORESTS IN THE AREA OF ZENICA-DOBOJ CANTON

In May 2002, the Parliament of the Federation of BiH passed the Law on Forests, which separated forestry from wood processing, and in Zenica-Doboj Canton, the PE "Forest Company of ZDK" Ltd. Zavidovići was established, which included all companies or parts of companies that were engaged in forest management and forest land management on the territory of Zenica-Doboj Canton. The PE "Forest Company of ZDK" Ltd. Zavidovići is a state-owned company, based in Zavidovići encompassing ten business units which headquarters are located in the municipalities: Olovo, Vareš, Visoko, Kakanj, Zenica, Žepče, Zavidovići, Maglaj and Tešanj, and the tenth business unit is the nature park "Tajan" based in Kamenica. Legal entity is retained at the level of

„Tajan“ i ima sjedište u Kamenici. Pravni subjektivitet je zadržan na nivou Uprave Društva, dok poslovne jedinice nemaju svojstvo pravnog lica i ne mogu samostalno nastupati u pravnom prometu sa trećim licima.

JP ŠPD ZDK d.o.o. Zavidovići ukupno gazduje na površini od 184.283,8 ha, pri čemu na visoke šume s prirodnom obnovom otpada 106.615,0 ha ili 57,85%, degradirane šume zauzimaju površinu od 2376,7 ha ili 1,3%, šumske kulture zauzimaju površinu od 12.183,8 ha ili 6,61%, izdanačke šume zauzimaju površinu od 21.138,7 ha ili 11,47%, dok na goleti otpada 9.802,7 ha ili 5,31%. Površina od 25.386,0 ha ili 13,77% se vodi kao minirana površina.

3. ISKUSTVA U PROCESU CERTIFIKACIJE ŠUMA

JP ŠPD ZDK d.o.o. Zavidovići se opredijelilo da uskladi sve aktivnosti gazdovanja šumskim resursima s principima i kriterijima međunarodno priznatog programa certificiranja FSC (*Forest Stewardship Council*).

Prva predocjena FSC standarda na području JP ŠPD ZDK d.o.o. Zavidovići (na cijelom području) je obavljena tokom 2013. godine. Tokom audita je uočeno 29 neusklađenosti u postojećem radu sa standardom FSC-a. Izvještaj o predocjeni na osnovu toga je bio negativan. Većina neusklađenosti je bila u okviru principa 4. (Odnosi sa zajednicom i prava radnika) – 8 neusklađenosti, te principa 6. (Uticaj na okoliš) i principa 1. (Poštivanje zakona i FSC principa) – po 5 neusklađenosti. U okviru principa 6. većina neusklađenosti se odnosi na poštivanje procedura u okviru zaštite na radu (slika 1.). U 2018. godini vršeno je certificiranje šuma na šumskogospodarskom području „Gornjebosansko“. Međunarodni FSC certifikat je obezbijeden za područje PJ „Šumarija“ Vareš i PJ „Šumarija“ Visoko, a ukupna certificirana površina iznosila je 29.742,06 ha. Ukupan broj neusklađenosti je iznosio 7. Najveći broj neusklađenosti je ponovo bilo u okviru principa 4. – 3 neusklađenosti i principa 9. (Visokovrijedne zaštićene šume) – 3 neusklađenosti (slika 1.).

Nakon dobijanja FSC certifikata za šumskogospodarsko područje „Gornjebosansko“, JP „ŠPD ZDK“ d.o.o.

the Company's Management Board, while the business units do not have the status of a legal entity and cannot independently act in legal transactions with third parties.

The PE "Forest Company of ZDK" Ltd. Zavidovići manages a total of 184,283.8 ha, where high forests with natural regeneration occupy an area 106,615.0 ha or 57.85%, degraded forests occupy an area of 2376.7 ha or 1.3%, forest crops occupy an area of 12,183.8 ha or 6, 61%, coppice forests occupy an area of 21,138.7 ha or 11.47%, while bare land accounts for 9,802.7 ha or 5.31%. An area of 25,386.0 ha or 13.77% is treated as a minefield.

3. EXPERIENCES IN PROCESS OF CERTIFICATION

The PE "Forest Company of ZDK" Ltd. Zavidovići decided to harmonize all activities of forest resources management with the principles and criteria of the internationally recognized certification program FSC (*Forest Stewardship Council*).

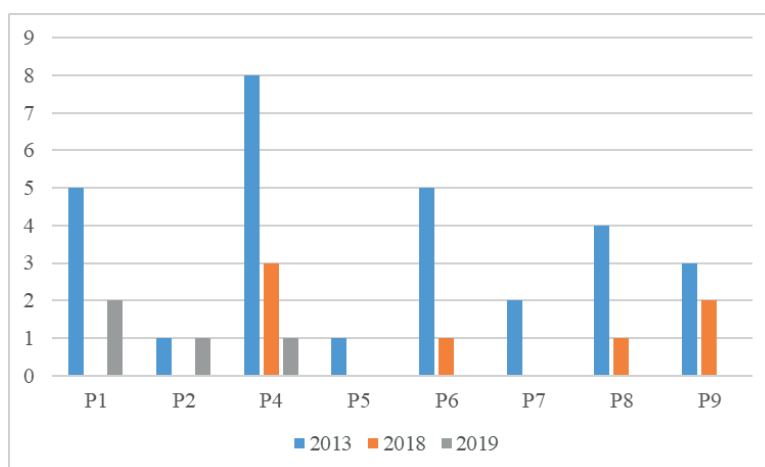
The first assessment of FSC standards in the field of PE "Forest-Company ZDK" Ltd. Zavidovići (in the whole area) was performed during 2013. During the audit, 29 non-compliances in the existing work with the FSC standard were noticed. The pre-assessment report based on this was negative. Most non-compliances were within Principle 4 (Community Relations and Workers' Rights) - 8 non-compliances, and Principle 6 (Environmental Impact) and Principle 1 (Compliance with Laws and FSC Principles) - 5 non-compliances each. Within Principle 6, most non-compliances relate to compliance with occupational safety procedures (Figure 1).

In 2018, forest certification was performed in the forest management area "Gornjebosansko". The international FSC certificate was provided for the area of business unit Vareš and business unit Visoko, and the total certified area was 29,742.06 ha. The total number of non-compliances was 7. The largest number of non-compliances was again within the framework of Principle 4 - 3 non-compliances and Principle 9 (High-value protected forests) - 3 non-compliances (Figure 1).

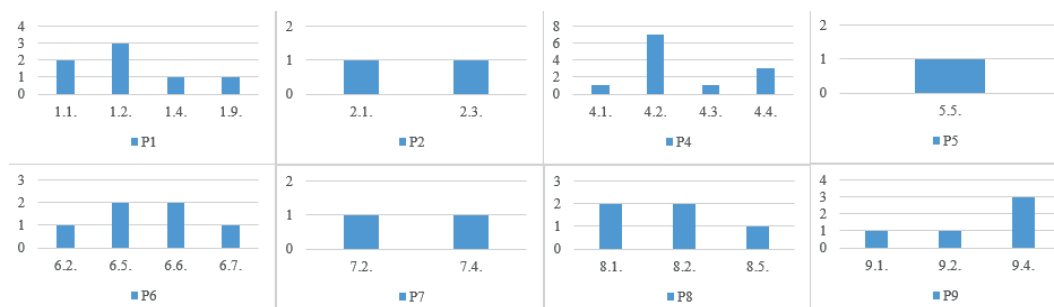
After obtaining the FSC certificate for the forest management area "Gornjebosansko", PE "Forest-Company ZDK" Ltd. Zavidovići has committed to start the certification process for other forest

Zavidovići se obavezalo da će početi proces certificiranja i za ostala šumskogospodarska područja. U 2019. godini završen je postupak FSC certifikacije i za šumskogospodarsko područje „Olovsko“ (površina 32.371,38 ha). Ukupan broj neusklađenosti je iznosio 4. Najveći broj neusklađenosti je ponovo bio u okviru principa 1. – 2 neusklađenosti, te principa 2. (Prava i odgovornosti vlasništva i korištenja) i principa 4. – po 1 neusklađenost (slika 1.). Nakon pozitivnog audita je obezbijeden certifikat na ukupnoj površini od 62.113,44 ha. Ako se posmatraju neusklađenosti unutar pojedinih principa za čitavo vrijeme FSC standardizacije šuma, vidljivo je da unutar principa 1. najveći broj neusklađenosti je bio u vezi s principom 1.2. – 3 neusklađenosti. Unutar principa 2. su to principi 2.1. i 2.3. s po 2 neusklađenosti, principa 4. je to princip 4.2. – 7 neusklađenosti, principa 5. je to princip 5.5. – 1 neusklađenost, principa 6. su to principi 6.5. i 6.6. po 2 neusklađenosti, principa 7. su to principi 7.2. i 7.4. po 1 neusklađenost, principa 8. su to principi 8.1. i 8.2. po 2 neusklađenosti i principa 9. je princip 9.4. sa 3 neusklađenosti (slika 2.).

management areas as well. In 2019, the FSC certification procedure was completed for the forest management area "Olovsko" (area 32,371.38 ha). The total number of non-compliances was 4. The largest number of non-compliances was again within Principle 1 - 2 non-compliances, and Principle 2 (Rights and responsibilities of ownership and use) and Principle 4 - 1 non-compliance (Figure 1). After the positive audit certificate is provided on a total area of 62,113.44 hectares. If we observe non-compliances within certain principles for the entire time of FSC standardization of forests, it is evident that within Principle 1, the largest number of non-compliances was in Principle 1.2. - 3 non-compliances. Within Principle 2, these are 2.1. and 2.3. with 2 non-compliances, Principle 4, ie its Principle 4.2. - 7 non-compliances, Principle 5, ie its 5.5. - 1 non-compliance, Principle 6, ie its 6.5. and 6.6. - 2 non-compliances, Principle 7 and its 7.2. and 7.4. - 1 non-compliance, Principle 8 and its 8.1. and 8.2. - 2 non-compliances, and Principle 9, ie its 9.4. with 3 non-compliances (Figure 2).

Slika 1. Broj neusklađenosti sa FSC standardom u različitim vremenskim intervalima
Figure Number of non-compliance with FSC standard at different time intervals

Slika 2. Broj neusklađenosti sa FSC standardom unutar različitih principa
Figure 2 Number of non-compliance with FSC standard within different principles

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Certificiranje je relativno nov koncept unapređenja kvaliteta gazdovanja šumskim resursima, koji se u potpunosti zasniva na principu dobrovoljnosti. Smisao svakog oblika certificiranja sastoji se u obezbjeđivanju potvrde da je nešto (proizvod, usluga ili proces) urađeno na propisan način. FSC standardizacijom šumskih resursa se postižu sljedeći efekti:

1. Unapređenje performansi poslovanja, sa ciljem da se dostigne održivo korištenje šumskih resursa.
2. Povećanje konkurentskih sposobnosti preduzeća šumarstva kroz očuvanje stabilne pozicije na postojećim i bolji pristup novim i atraktivnim tržištima.

Pored navedenih efekata, certificiranjem se postiže transparentnost poslovanja šumarskih preduzeća i unapređuju odnosi sa javnošću, poslovnim partnerima, krajnjim kupcima i ostalim interesnim grupama. Proizvodi koji potiču iz šuma u kojima su performanse gazdovanja certificirane kao održive, označavaju se na jedinstven i prepoznatljiv način tako da ih krajnji potrošači mogu uočiti, razlikovati i kupiti. Kroz rad je vidljivo da se u procesu FSC standardizacije u proteklom periodu javio veliki broj neusklađenosti, čijom je korekcijom došlo do unapređenja ne samo poslovanja preduzeća nego i poboljšanja uslova rada za radnike, i samog ambijenta razvoja preduzeća.

5. REFERENCES

- [1] I. Martinić, M. Lovrić: *Predavanja iz predmeta Šumarska politika i zakonodavstvo*. Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2010.
- [2] M. Bakarić, I. Martinić, M. Landekić, Z. Pandur, A. Orlović: *Certifikacija šuma kao mehanizam unaprjeđenja gospodarenja šumskim resursima*, Nova meh. šumar. 36, str. 63 – 76., 2015.
- [3] L. Panić: *Proces FSC™ CoC certifikacije - praktična iskustva*, 9th International Scientific Conference on Production Engineering Development and Modernization of Production; str. 201 – 206., 2003.

4. CONCLUDING REMARKS

Certification is a relatively new concept of improving the quality of forest resources management, which is completely based on the principle of voluntariness. The purpose of any form of certification is to provide confirmation that something (product, service or process) has been done in the prescribed manner. FSC standardization of forest resources achieves the following effects:

1. Improves business performance, with the aim of achieving sustainable use of forest resources.
2. Increases the competitiveness of forestry companies by maintaining a stable position in existing markets and providing better access to new and attractive ones.

In addition to these effects, certification achieves transparency in the operations of forestry companies and improves relations with the public, business partners, end customers and other stakeholders. Products originating from forests, which management performance is certified as sustainable, are labeled in a unique and recognizable way, so that end consumers can spot, distinguish and purchase them. The paper shows that in the process of FSC standardization in the past period there were many inconsistencies, and the process of correcting them led not only to the improvement of business operating but, as well, to the improvement of working conditions for workers, and the environment for company development.

- [4] D. Čomić: *Analiza potreba i mogućnosti FSC sertifikacije privatnih šuma u Republici Srpskoj*, Šumarski fakultet Univerziteta u Banja Luci, str. 1 – 30., 2011.
- [5] T. Lazibat, T. Baković: *Primjena međunarodnih normi u hrvatskoj šumarskoj i drvnoj industriji*, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 1 – 18., 2006.

Corresponding author:

Kenan Zahirović

JP „ŠPD ZDK“ d.o.o. Zavidovići

Alije Izetbegovića br. 25

72 220 Zavidovići

Bosnia and Herzegovina

Email: zahirovic_kenan@yahoo.com